

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський національний університет імені Івана Франка

Юридичний факультет

Кафедра теорії та філософії права

Затверджено

на засіданні кафедри теорії та
філософії права
юридичного факультету
Львівського національного
університету
імені Івана Франка
(протокол № 2 від 12 вересня 2022
року)

Завідувач кафедри
Косович В.М.

проф.

Силабус з навчальної дисципліни

«Вступ до практики Європейського суду з прав людини»,

що викладається в межах ОПП «Право»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

для здобувачів зі спеціальності № 081 Право

СИЛАБУС КУРСУ “ВСТУП ДО ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ”

2021-2022 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ 2 КУРСУ (4 СЕМЕСТР)

Назва курсу	“Вступ до практики Європейського суду з прав людини”
Адреса викладання курсу	Січових Стрільців, 14
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Юридичний факультет, кафедра теорії та філософії права
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	081 Право
Викладачі курсу	<i>Дудаш Тамара Іванівна</i> , канд. юрид. наук, доц.
Контактна інформація викладачів	http://law.lnu.edu.ua/employee/dudash-tamara-ivanivna
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю) або онлайн-консультації за домовленістю. Для погодження часу онлайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити.
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов’язкові для того, щоб працювати юристом у сфері захисту прав людини. Тому у курсі представлено як вступний для подальшого вивчення спеціальної частини практики ЄСПЛ. Він дає уявлення про механізм захисту прав людини в рамках Ради Європи.
Коротка анотація курсу	Дисципліна «Вступ до практики Європейського суду з прав людини» є вступною вибірковою дисципліною з спеціальності “Правознавство” для освітньої програми бакалавра, яка викладається в 4 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	<p>Метою вивчення вибіркової дисципліни «Вступ до практики Європейського суду з прав людини» є ознайомити студентів з особливостями тлумачення й застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, структурою й функціонуванням ЄСПЛ, базовими положеннями загальної частини практики ЄСПЛ, які є основою для вивчення спеціальної частини.</p> <p>Вивчення курсу має на меті формування:</p> <p align="center">загальних компетентностей:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Здатності вирішувати справи, керуючись сумлінням та цінностями, котрі становлять фундамент вітчизняної правової системи; 2) Знання та розуміння етичної проблематики в професійній діяльності правозастосувача; 3) Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями під час вивчення різних тем курсу «Професійна етика юриста»; 4) Здатність застосовувати набуті знання не тільки в правозастосуванні, але також і на інших стадіях правового регулювання, зокрема в законопроектній роботі. <p align="center">спеціальних компетентностей:</p>

- 1) поваги до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, що базується на особистому переконанні щодо важливості їх дотримання під час застосування усіх без винятку норм об'єктивного права та захисту честі і гідності людини, яка постраждала внаслідок правопорушення. Це охоплює також розуміння правової природи честі і гідності людини та їх значення для розвитку правової держави як центральних чинників, що зумовлюють зорієнтованість держави та її апарату на забезпечення права, й на охорону честі і гідності людини, а також її законних прав та інтересів;
- 2) здатності застосовувати знання правових норм на захист честі і гідності людини. Вміння використовувати дані знання у юридичній практиці є передумовою для правильного вирішення правозастосувачем не лише питання про наявність підстави застосування відповідного виду відповідальності, але також і вибору оптимальної її форми, правильного визначення юридично значущих обставин, що впливають на призначення покарання та відшкодування;
- 3) здатності до консультування з правових питань, зокрема, щодо потенційних правових наслідків, які можуть настати при нехтуванні правилами професійної етики юриста;
- 4) здатності до логічного, аналітичного, критичного і системного аналізу судових рішень на предмет дотримання етичних стандартів судочинства (доктрина політичного питання в діяльності Конституційного Суду України» та ін.

Вивчення курсу забезпечує досягнення таких **результатів навчання:**

- 1) вміння визначати переконливість аргументів під час підготовки юридичних документів, зокрема тих, за посередництва яких обґрунтовується наявність або відсутність захищених ознак, менш сприятливого ставлення та зразку для порівняння;
- 2) вміння оцінювати недоліки і переваги аргументів та контраргументів, аналізуючи відому проблему, що лежить у площині теорії антидискримінаційного права. Також важливою є здатність прогнозування способів вирішення тієї чи іншої справи, що передбачає застосування положень антидискримінаційного права, в практиці Верховного Суду, Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини;
- 3) вміння формулювати тему власного прикладного дослідження, скласти та узгодити його план, самостійно оцінювати, збирати та аналізувати матеріали за визначеними джерелами, самостійно відбирати додаткові джерела. Ці вміння дадуть можливість також чітко визначити предмет дослідження та відкинути неактуальні для конкретного дослідження питання;
- 4) вміння вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних. Це охоплює також вміння знаходити за їхньою допомогою національні та зарубіжні нормативно-правові акти, зразки документів, іншу інформацію та матеріали. Такі вміння дадуть можливість поглибити знання правозастосувача щодо певних питань

	<p>захисту від дискримінації, ознайомитися з актуальними правовими позиціями Верховного Суду України, Верховного Суду та Конституційного Суду України та правильно вирішити певну кримінально-правову проблему;</p> <p>5) вміння самостійно збирати, належно аналізувати та використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності. Вміння аналізувати достовірність джерел походження інформації під час її вибірки та аналізу;</p> <p>6) вміння працювати в групі як учасник, формуючи власний внесок у виконання завдань групи. Вміння демонструвати здібності до роботи у команді та лідерські здібності, володіти сучасними методами командної роботи;</p> <p>7) здатності логічно, ґрунтовно, системно та послідовно пояснювати природу за зміст, правову природу та значення основних правових інститутів та норм права.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дженніс М. Європейське право у галузі прав людини: Джерела і практика застосування / М. Дженніс, Р. Кей, Е. Бредлі. – К.: АртЕк, 1997 2. Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини / Т. І. Дудаш. – К.: Алерта, 2016. 3. Тлумачення та застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод Європейським судом з прав людини та судами України: навч. посібник / М. Мазур, С. Тагієв, А. Беніцький, В. Кострицький. – Луганськ, 2006. <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Андріанов К.В. Роль контрольного механізму Конвенції про захист прав і основних свобод людини в процесі реалізації її норм: дис... канд. юрид. наук / К.В. Андріанов. – К., 2002. – 185 с. 2. Биштыга А. Европейский суд по правам человека / А. Биштыга; науч. ред. А.Е. Вашкевич; пер. с пол. Е.Г. Генделя. – Минск: Тесей, 2000. – 240 с. 3. Бортновська З. Справи з питань оподаткування: межі застосовуваності статті 6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод / З. Бортновська // Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. – 2002. – №2. – С. 207-219. 4. Буроменський М. Застосування міжнародно-правових норм про права людини у внутрішньому правопорядку України / М. Буроменський // Вісник Академії правових наук України. – 1999. – №1. – С.86-94. 5. Буроменский М.В. Обращение в Европейский суд по правам человека: практика Суда и особенности украинского законодательства / М. Буроменский. – Харьков: Фолио, 2000. – 32 с. 6. Де Сальвиа М. Прецеденты Европейского суда по правам человека. Руководящие принципы судебной практики, относящиеся к Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод. Судебная практика с 1960 по 2002 г. / М. Де Сальвиа. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2004. – 1072 с. 7. МакБрайд Дж. Реалізація права на свободу об'єднання відповідно до Європейської конвенції з прав людини / Дж.

	<p>МакБрайд // Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / за ред. О.Л. Жуковської. – К.: ВІПОЛ, 2004. – С. 565-631.</p> <p>8. Пашук Т.І. Право людини на ефективний державний захист її прав та свобод / Т.І. Пашук // Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України. – Львів, Край, 2007. – 220 с.</p> <p>9. Рабінович П.М. Рішення Європейського суду з прав людини як «праволюдні» стандарти / П.М. Рабінович // Європейський суд з прав людини. Матеріали практики (1993-2003 рр.) // Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України. – К.: Фенікс, 2004. – С. 9-24.</p> <p>10. Рабінович П.М., Дудаш Т.І. Європейські стандарти виборчих прав (у світлі практики Страсбурзького суду) / П.М. Рабінович, Т.І. Дудаш // Юридичний вісник України. • 2007. • №36. • С.13.</p> <p>11. Рабінович П.М., Сивий Р.Б. Права людини: критерії «цивілістичності» (у світлі практики Страсбурзького суду) / П.М. Рабінович, Р.Б. Сивий // Вісник Академії правових наук. – 2007. – №4. – С. 19-29.</p> <p>12. Рабінович П.М., Федик С.Є. Особливості тлумачення юридичних норм щодо прав людини (за матеріалами практики Європейського суду з прав людини) / П.М. Рабінович, С.Є. Федик // Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України. – Львів: Астрон, 2002 – 171 с.</p> <p>13. Електронний ресурс: www.echr.coe.int</p>
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	32 годин аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 16 годин лабораторних робіт/практичних занять та 58 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <p><i>знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - історію прийняття Конвенції та протоколів до неї; - основні положення Конвенції та Протоколів до неї; - процедуру створення й функціонування ЄСПЛ; - юрисдикцію ЄСПЛ; - критерії прийнятності індивідуальних заяв; - особливості звернення до ЄСПЛ; - особливості виконання рішень ЄСПЛ в Україні; - особливості тлумачення положень Конвенції ЄСПЛ; - правовий статус Конвенції та практики ЄСПЛ в Україні <p><i>вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - знайти рішення ЄСПЛ з конкретного питання офіційною мовою ЄСПЛ та у перекладі українською мовою; - відшукати правові позиції ЄСПЛ у його рішеннях; - аналізувати фабули справ щодо прийнятності та сумісності індивідуальних заяв з Конвенцією;
Ключові слова	Прецедент, практика ЄСПЛ, права людини
Формат курсу	Очний /заочний

	Проведення лекцій, лабораторних робіт та консультації для кращого розуміння тем
Теми	Див. додаток "СХЕМА КУРСУ"
Підсумковий контроль, форма	залік в кінці семестру письмовий або усний
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з теорії права, міжнародних стандартів прав людини, достатніх для сприйняття категоріального апарату курсу, розуміння джерел курсу
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, дискусія
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребує роботи з базою практики Європейського суду з прав людини HUDOC
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні тощо : 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50 • контрольні заміри (модулі): 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50 <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсу). Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p>

	Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.
Питання до заліку чи екзамену.	Перелік питань до заліку не передбачено, бо його виставляємо автоматично.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Додаток “Схема курсу”

Тиж. / дата / год.-	Тема	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в інтернеті
перший	Тема 1 «Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: минуле, теперішнє, майбутнє»	Лекція, групова робота	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та доповненнями, внесеними Протоколами № 11, № 14 та № 17. Доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004 2. Ізмірська декларація від 26–27 квітня 2011 року [Електронний ресурс]. URL: http://www.yuricom.com/ua/deklaratsiya 3. Інтерлакенська декларація від 19.02.2010 року [Електронний ресурс]. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a48 4. Брайтонська декларація від 19–20 квітня 2012 року // ПЗЗ України. 2012. № 328. 5. Матеріали конференції “Довгострокове майбутнє Європи” (7-8 квітня 2014 р.) [Електронний ресурс аналітичного центру «Демократичні ініціативи» Радіо Свобода]. URL: http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/CDDH/RECOMMENDATIONS/RECOMMENDATION/Oslo-2014.pdf 6. Брюссельська декларація від 27 травня 2015 р. [Електронний ресурс]. URL: http://www.echr.coe.int/Documents/Brussels_Declaration.pdf
другий	Тема 2 «Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та Протоколи до неї: загальна характеристика»	Лекційне, групове	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та доповненнями, внесеними Протоколами № 11, № 14 та № 17. Доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004 Перший протокол від 20 березня 1952 року [Електронний ресурс]. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_535 Протокол № 2 від 06 травня 1963 р. [Електронний ресурс]. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_854 Протокол № 4 від 16 вересня 1963 р. [Електронний ресурс]. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_059 Протокол № 6 від 28 квітня 1983 р. [Електронний ресурс]. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_802 Протокол № 7 від 22 листопада 1984 р. [Електронний ресурс]. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_804 Протокол № 9 від 06 листопада 1990 р. [Електронний ресурс]. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_170 Протокол № 10 від 25 березня 1992 р. [Електронний ресурс]. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_171 Протокол № 11 від 11 травня 1994 р. [Електронний ресурс]. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_536 Протокол № 12 від 04 листопада 2000 р. [Електронний ресурс]. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_537 Протокол № 13 від 03 травня 2001 р. [Електронний ресурс]. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_180 Протокол № 15 від 24 червня 2013 р. [Електронний ресурс]. URL: http://www.echr.coe.int/Documents/Protocol_15_ENG.pdf Протокол № 16 від 02 жовтня 2013 р. [Електронний ресурс]. URL: http://www.echr.coe.int/Documents/Protocol_16_ENG.pdf

<p>третє</p>	<p>Тема 3 «Конвенційні права та свободи: загальна характеристика»</p>		<p>1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод в доповненнями, внесеними Протоколами № 11, № 14 та №15 [Електронний ресурс]. – URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004</p>
<p>четвертий</p>	<p>Тема 4 «Європейський суд з прав людини: загальна характеристика»</p>	<p>Лекція, групове</p>	<p>1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та доповненнями, внесеними Протоколами № 11, № 14 та №15 2. Регламент Європейського суду з прав людини зі змінами з прав людини. Судова практика / за ред. В. Г. Буткевича. – К.: Реформа, ч. 1-2: Стаття 3 ЄКПЛ. Заборона катувань: у з ч. – 2011. – С.</p>
<p>П'ятий</p>	<p>Тема 5 «Юрисдикція Європейського суду з прав людини»</p>	<p>Лекція, групове</p>	<p>1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рішення Суду щодо України по ст. 6 Конвенції [Електронний ресурс]. – URL: http://www.minjust.gov.ua/19618 2. Практичний посібник щодо прийнятності заяв [Електронний ресурс]. – URL: http://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_UKR.pdf.</p>

шостий	Тема 6 «Рішення Європейського суду з прав людини: загальна характеристика»	Лекція, групове	<p>1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод в доповненнями, внесеними Протоколами № 11, № 14 та №15</p> <p>2. Регламент Європейського суду з прав людини зі змінами та доповненнями. Судова практика / за ред. В. Г. Буткевича. – К.: Ред. журн. «Право».</p> <p>1-2: Стаття 3 ЄКПЛ. Заборона катувань: у з ч. – 2011. – С. 40-1</p>
сьомий	Тема 7 «Особливості виконання та застосування рішень Європейського суду з прав людини»	Дискусія	<p>Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини від 23 лютого 2006 року з наступними змінами. [Електронний ресурс]. – URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3477-15</p>
восьмий	Тема 8 «Особливості тлумачення Європейським судом з прав людини Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод»	Дискусія	<p>1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод в доповненнями, внесеними Протоколами № 11, № 14 та №15</p> <p>2. Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини</p>

--	--	--	--